

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 305/2016 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen toimeentulotuen myöntämisestä alle 18-vuotiaalle

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Satu Taavitsainen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 305/2016 vp:

Mitä ministeri aikoo tehdä, jotta varmistetaan nuorten inhimillinen kohtelu toimeentulotuen hakijoina ja kunnat noudattavat ministeriön antamaa ohjetta toimeentulotuen myöntämisessä ja mihin toimenpiteisiin ministeri ryhtyy, jotta nuoria kohdellaan yhdenvertaisesti toimeentulotuenhakijoina koko maassa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Toimeentulotukilain (1412/1997) tarkoittama toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka avulla turvataan vähintään perustuslaissa tarkoitettu välttämätön toimeentulo sekä edistetään henkilön tai perheen itsenäistä selviytymistä. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Toimeentulotukilain 2 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla. Lain 2 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on velvollisuus kykynsä mukaan pitää huolta itsestään ja omasta elatuksestaan.

Opiskelijan ensisijainen toimeentulojärjestelmä on opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki, joka on tarkoitettu kattamaan opiskeluaikaiset opinto- ja toimeentulokustannukset. Opintotuki, joka sisältää myös opintolainan, on opiskelijan toimeentulotukeen nähden ensisijainen taloudellinen tuki.

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut suositusluonteisen oppaan toimeentulotukilain soveltajille (STM julkaisuja 2013:4). Oppaassa todetaan, että myös opiskelija voi joutua tilanteeseen, jossa hän ei voi käytännössä saada opintotukea tai hänellä ei ole riittävästi varoja käytettävissä omaan tai perheensä elatukseen. Kunta on tällöin velvollinen myöntämään toimeentulotukea opiskelijalle samoin perustein kuin muullekin avun tarpeessa olevalle.

Oppaan mukaan ” jos opiskelija voisi saada valtion takaaman opintolainan, mutta ei ole sitä jostain syystä hakenut tai nostanut, laina voidaan laskea hänen tulokseen toimeentulotukea harkittaessa, mikäli menettely katsotaan tuen hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuulliseksi.”

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 305/2016 vp

Oppaan mukaan ”tietyissä tilanteissa voi kuitenkin olla kohtuullista, että opintolainan hakemista ja nostamista ei opiskelijalta edellytetä. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi ne, joissa asiakkaan olosuhteiden kokonaisuus huomioiden lainan ottamista ei voida pitää kohtuullisena.

Edellä olevan mukaisesti ministeriö katsoo, että opintolainan ottamista ei tulisi edellyttää alle 18- vuotiailta opiskelijoilta. Opintolainan ottamista ei tulisi myöskään edellyttää lastensuojelulain tarkoittamassa jälkihuollossa olevilta nuorilta. Lisäksi nuorilta, jotka opiskelevat sellaisessa koulutuksessa, joka antaa valmiuksia jatko-opintoihin, mutta ei paranna opiskelijan työmarkkinavalmiuksia tai valmista ammattiin, ei tulisi edellyttää opintolainan ottamista. Kyseessä oleva koulutus voi olla esimerkiksi lukiokoulutus tai maahanmuuttajanuorille suunnattu kielitaitoa ja opiskeluvaihtoehtoja parantava koulutus.”

Oppaan kyseiseen lukuun sisältyy useita korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja aiheesta.

Toimeentulotukipäätös annetaan kirjallisena ja se perustellaan. Päätökseen tyytymätön asiakas voi vaatia siihen oikaisua asianomaisesta kunnan lautakunnasta. Kunnan sosiaaliamies voi antaa opastusta ja neuvoja tähän. Asiakas voi valittaa virheelliseksi katsomastaan lautakuntaratkaisusta hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen sen myöntämällä luvalla.

Toimeentulotuen myöntämistä alaikäiselle opiskelijalle voidaan pitää erityistilanteena etenkin silloin, kun kyse on itsenäisesti asuvasta lapsesta, jonka elatukseen hänen vanhempansa ei osallistu tai kieltäytyvät osallistumasta. Tällöin sosiaalityöntekijä arvioi hakijan elämäntilanteen kokonaisuutena. Sosiaali- ja terveysministeriön kunnille toimittamassa oppaassa todetaan, että taloudellisiin vaikeuksiin joutunut opiskelija tulee tarvittaessa ohjata varaamaan tapaamisaika sosiaalityöntekijältä tai sosiaaliohjaajalta. Keskustelussa käydään läpi muun muassa nuoren taloudellinen ja tarvittaessa muu elämäntilanne, opiskelusuunnitelmat ja mahdollisuudet saada toimeentulo turvattua muuta kautta kuin toimeentulotuella.

Ensisijaisesti vastuu lapsen toimeentulosta on aina vanhemmilla. Mahdollinen lastensuojelun tarve voi tulla esiin toimeentulotukiasiakkuuden tai ennalta ehkäisevän sosiaalityön yhteydessä, jolloin sosiaalityöntekijä itse havaitsee lastensuojelutarpeen ja voi tehdä siitä selvityksen.

Helsingissä 15.6.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula